

FLERSPROGETHED OG UDDANNELSESPOLITIK

BERGTHÓRA KRISTJÁNSDÓTTIR, LEKTOR, PH.D., AARHUS UNIVERSITET, DPU

Literacy beskrives gerne som en gensidig socialiseringsproces (Kern, 2000; Franker, 2004). Det indebærer, at literacy ikke alene er et kognitivt og funktionelt forehavende, men tillige en sociokulturel proces og derfor af betydning for udviklingen af biliteracy eller flersprogethed, som jeg efterfølgende vil kalde det. Enkeltindivider og grupper socialiseres ind i samfund, og samfundene byder sig til for individer og grupper med etsprogethed eller flersprogethed som uddannelsespolitiske mål for denne proces. Vilkaerene for denne gensidige proces kan ses ud fra forskellige perspektiver. Et af perspektiverne vil være at spørge til, hvordan socialiseringsprocesser foregår i skolen med sprog både som medium for kommunikation og som fag: modersmål, fremmedsprog, nabosprog, andetsprog m.fl. Selve benævnelserne og deres betydningstilskrivninger er interessante. Flersprogethed indikerer, at der i samfund som det danske tales flere sprog, og at det derfor er relevant at undersøge, hvilke uddannelsespolitiske valg det vil medføre. Lützen (2009) skriver, at man ikke helt præcist ved, hvor mange sprog der tales i Danmark, men han skriver, at det formentlig er over 100 sprog. Det understøttes af Risager, der tre år tidligere angav, at tallet var 120 (2006, s. 13). Hvor mange sprog, der tales i et eller andet omfang af folkeskolens elever, er der vist ingen, der har viden om. Tidligere indsamlede Undervisningsministeriet oplysninger om repræsentation af tosprogede elever i skolen og deres modersmål, men Undervisningsministeriet er holdt op med at indsamle informationer om elevernes flersprogethed. Hvorfor indsamle viden om flersprogethed, når der ikke er uddannelsespolitisk interesse for denne viden?

I denne artikel vil jeg i et uddannelsespolitisk perspektiv gøre rede for, hvad jeg forstår ved curriculum, herunder hvordan flersprogethed tilgodeses i curriculum, som i artiklen forstås som folkeskoleloven og

dens følgetekster med et særligt fokus på sprogundervisningen.

Aliens i uddannelsessystemet

I min ph.d.-afhandling (Kristjánsdóttir, 2006) undersøgte jeg, hvordan staten Danmark tilgodeser flersprogethed igennem uddannelsespolitik, sådan som det fremgår af curriculære dokumenter for undervisningen i folkeskolen. Jeg gav min afhandling titlen: "Evas skjulte børn. Tosprogede børn i folkeskolens curriculum". Mens undertitlen klart viste, hvad afhandlingen handlede om, var selve titlen ikke umiddelbart indholdsmæssig gennemsigtig. Det har givet anledning til mange spørgsmål siden hen. Titlen refererer til afhandlingens analyseresultater, og den er inspireret af et islandsk folkeeventyr. Eventyret handler om, engang Gud aflagde et besøg hos Adam og Eva for at se til deres børn. Eva havde ikke nået at vaske alle sine børn før besøget, og derfor viste hun kun de børn frem, som hun havde nået at vaske. Gud vidste godt, at der var børn, hun skjulte, og som straf bestemte han, at Evas snavsede børn skulle skjules for mennesker. De blev derfor forvandlet til usynlige mennesker. Det er dem, vi kender som huldrer og alfer. Hvorfor er det relevant at drage denne sammenligning med tosprogede børn i skolen? Magthaverne vil helst ikke vide af dem i curriculum. De er en slags aliens i uddannelsessystemet. I afhandlingen analyserede jeg statslige curriculære styredokumenter for undervisning af tosprogede elever tilbage til 1975, da de for første gang blev nævnt i folkeskoleloven. Begrundelsen, for at de blev indført som en gruppe i folkeskoleloven, var, at de ikke havde dansk som deres modersmål. Deres flersproglige situation blev beskrevet ud fra en tobenet strategi, dels skulle de lære dansk som deres fremmed- eller andetsprog, dels mente man, at de skulle vedligeholde og udvikle deres modersmål.

Sproget dansk blev på det tidspunkt hverken nævnt som fremmed- eller andetsprog, men som dansk for fremmedsprogede elever.

Curriculære kategorier

I min ph.d.-afhandling gjorde jeg rede for tre relevante curriculære kategorier, der er i spil i en analyse af uddannelsespolitik:

- Officielt curriculum
- Skjult curriculum (som man kan analysere sig frem til, fx ved kritiske diskursanalyser af det officielle curriculum)
- Nul curriculum (fx emner og temaer der fravælges i curriculum).

Allerede i midten af det forrige århundrede beskrev en engelsk curriculumforsker hvilke rationaler, curriculære dokumenter skulle indeholde for at beskrive uddannelserne (Tyler, 1949). De fire rationaler er: (for)mål, indhold, organisering og evaluering. Selvom Tylers rationaler efterhånden har mange årtier på bagen, bliver der med forskellige begrundelser stadig henvist til dem (fx Apple, 2013; Walker og Soltis, 1997). Hvert af de fire rationaler er centrale i beskrivelser af uddannelser, og de er gensidigt afhængige af hinanden.

Det officielle curriculum

Folkeskoleloven og de følgetekster, den afføder, er et officielt curriculum, hvilket er ensbetydende med, at dokumenterne tilsammen og hver for sig er historiske og politiske skrifter, der vil ændre sig, afhængigt af hvad staten vil med dannelse og uddannelse af sine borgere, fx om de har som mål at danne og uddanne til flersprogethed i en globaliseret tidsalder. Ifølge folkeskoleloven er implementeringen af loven kommunernes ansvar. Loven skal derfor begrundes og afklares. Det gør staten ved at udstede bekendtgørelser, der skrives i den samme genre som selve loven, dvs. opdelt i paragraffer. Ofte vil der være behov for at uddybe i organisatoriske vejledninger, hvordan enkelte lovparagraffer og bekendtgørelser skal effektueres ude i skolerne. Pædagogisk personale er en vigtig målgruppe for curriculære styredokumenter. Derfor skrives der pædagogiske vejledninger, som et fundament for at lovens intentioner kan føres ud i praksis. En undersøgelse af, hvordan sproglig mangfoldighed tilgodeses i folkeskoleloven, vil indebære en undersøgelse af, hvilke sprog der tilbydes, og fx hvordan de hierarkiseres og legitimeres i forhold til hinanden.

Det uofficielle curriculum og nul curriculum

Et overordnet formål for det officielle curriculum er at angive, hvordan samfund danner og uddanner deres samfundsborgere. Som Apple (2013) pointerer, så er uddannelser underlagt politiske strømninger. Uddannelsesinstitutionernes ledere og pædagogiske personale er magthavernes tjenere. Curriculære styringsdokumenter genspejler magthavernes valg og fravalg af viden, hvor fravalg af viden og muligheder for at opnå kompetencer kommer til at retfærdiggøre ulighed i samfundene, fx når magthaverne begrænser tosprogede elevers muligheder for at udvikle dansk som andetsprog på deres sproglige præmisser. Det kan fx gøres ved at indføre dansk som andetsprog som et timeløst fag i skolen. Når så elevgruppen boner ud som en gruppe, der klarer sig dårligere i uddannelsessystemet end den tosprogede elevgruppe, hentes forklaringerne gerne i forhold, der er forbundet med de tosprogede familiers etnicitet og kultur. I faglitteraturen er fænomenet blevet kaldt for "blame the victim", fx Cummins (1996). Ulige vilkår for succes i uddannelserne fremgår selvfølgelig ikke eksplicit af det officielle curriculum. Det må man analysere sig frem til, såfremt man er med på, at det er relevant at spørge til hensigter og formål med det, der holdes skjult, måske med det formål at retfærdiggøre ulighed, fx at synliggøre hvorfor tosprogede elever som en gruppe betragtet ofte klarer sig ringe i uddannelsessystemet. Det er i denne forbindelse, man taler om valg og prioriteringer, som så bliver en del af det uofficielle skjulte curriculum, eller de skjulte læreplaner, som man ofte kalder det.

”Man må spørge, hvornår tiden er moden til at indse, at fx matematik kan læres på et eller flere af de sprog, der vitterligt tales af eleverne i skolen.

I en dansk kontekst vil man kunne spørge, hvordan staten qua sin uddannelsespolitik negligerer den sproglige og kulturelle mangfoldighed, der vitterligt findes i Danmark. Det vil jeg efterfølgende have in mente. Inden da vil jeg nævne et curriculært begreb, som man også finder i litteraturen om curriculum og uddannelsespolitik. Det er nul curriculum, der er beslægtet med skjulte læreplaner. Når et indhold skal vælges til, bliver noget fravalgt. Hvad der fravælges, kan i princippet være lige så vigtigt som det, der vælges til. Når nul curriculum fremhæves i litteraturen om curriculum, er det, fordi det, der fravælges, ikke

er et neutralt valg (Eisner, 2004). I en dansk uddannelsespolitisk kontekst kan man spørge til, hvad der mon "står" i nul curriculum af interesse for sproglig og kulturel mangfoldighed i Danmark, herunder i folkeskolen. I det efterfølgende afsnit vil jeg fokusere på curriculære bestemmelser for undervisningen i sprog og kultur i folkeskolen i medfør af den seneste reform af folkeskoleloven.

Sprog og kultur i folkeskolens curriculum

Sprogundervisningen i folkeskolen fremgår af folkeskolelovens § 5: dansk og engelsk på alle klassetrin, tysk eller fransk på 5.-9. klassetrin, dansk som andetsprog i "et fornødent omfang" og undervisning i minoritetsmodersmål til en begrænset elevgruppe. Endvidere finder man sprogundervisning nævnt i § 9, hvor valgfagene er placeret. Her finder man muligheder for at vælge tysk, fransk og spansk samt "Almindelige indvandrersprog for elever med fornødent forhåndskendskab til det pågældende sprog". Som udgangspunkt kan man således spørge, hvilke sprog der undervises i, og hvordan de hierarkiseres, og hvad hierarkiseringen betyder, i lyset af at sprog tilbydes som fag i skolen, og skolens elever socialiseres til

sprogsamfundene gennem sprog og kultur. Fagene i skolen inddeles i humanistiske fag, praktiske/musiske fag og naturfag. Sprogfagene hører til de humanistiske fag – eller gør de?

Sprogundervisning til alle elever i folkeskolen

Faget dansk har en forrang. Det fremgår af de curriculære bestemmelser, at faget dansk skal tilbydes på samtlige klassetrin, ligesom engelsk, men med flere timer. Andre forhold fremgår ikke eksplicit, fx at undervisningssproget i Danmark er dansk. Dansk er således både et fag og et undervisningssprog. Det fremstår som et skjult curriculum, at undervisningssproget er dansk. Er det en overraskelse, at undervisningssproget i Danmark er dansk? Set i lyset af den sproglige mangfoldighed i skolen, bør det måske ikke være en selvfølge, at undervisningssproget udelukkende kan være dansk. Man må spørge, hvornår tiden er moden til at indse, at fx matematik kan læres på et eller flere af de sprog, der vitterligt tales af eleverne i skolen. Andre spørgsmål til danskfaget kunne være, hvorfor det hverken omtales som et majoritetssprog eller modersmål. Hvis dansk blev omtalt som et majoritetssprog, ville det kunne lede frem til spørgsmål om modbegrebet minoritetssprog og begrebernes

ækvivalens med sproglige rettigheder. Når dansk ikke omtales som et modersmål, bliver det overladt til de tosprogede elever at have et modersmål, som erfaringsmæssigt har givet anledning til talrige diskussioner om nytteværdien af. Så længe dansk ikke omtales som et modersmålsfag, giver det ikke anledning til spørgsmål om nytten af modersmålsundervisning i dansk for dem, der vokser op med dansk som deres modersmål. Når vigtige forhold om danskfaget udelades i curriculum, naturaliseres danskfaget som et værdineutralt fag i skolen. Det harmonerer dårligt med flersprogethed som et vilkår i uddannelsessystemet.

Det fremstår som et skjult curriculum, at undervisnings sproget er dansk.

Også her kan man tale om et skjult curriculum, der igen kan være af stor betydning for forskellige elevers muligheder for chancelighed, som et resultat af folkeskolens undervisning.

Rundt omkring i verden må man sande, at det er en vægtig magtfaktor at have adgang til uddannelserne på sit modersmål både som et medium for kommu-

nikation og som et fag med muligheder for faglig og sproglig progression. Derfor er det et centralt uddannelsespolitisk spørgsmål, hvordan rettigheder til majoritets- og minoritetsmodersmålstalende tilgodeses i curriculum, ligesom det er vigtigt at synliggøre valg og fravalg af fremmedsprog og adgang til majoritetsprog i et andetsprogspektiv.

I folkeskoleloven nævnes der fire fremmedsprog: engelsk, tysk, fransk i § 5, stk. 2 og spansk som et valgfag i § 9. Ved nærmere eftersyn er der forskellige vilkår for undervisningen i disse sprog. Engelsk kan fra folkeskolereformen 2014 tilbydes på alle klassetrin, men adskiller sig fra dansk ved at have færre timer til trods for undervisning på alle klassetrin. De øvrige fremmedsprog hierarkiseres i forhold til hinanden: spansk er et valgfag, mens tysk og fransk forstås som 2. fremmedsprog i skolen og kan også tilbydes som valgfag. Alle fremmedsprogene tilbydes tidligere i skoleforløbet, end de gjorde før reformen. De ambitiøse mål, der sættes for fremmedsprogene, fremgår af fagbeskrivelserne, der er forankret i et forskningsbaseret sprog- og kultursyn. Som man kan læse i bestemmelserne for engelskfaget, så får eleverne muligheder for "at udvikle deres forståelse for mennesker med forskellig kulturel baggrund

og forberede sig til et liv i et globalt samfund". De fremmedsprog, der tilbydes som obligatoriske fremmedsprog, er de samme som i tidligere årtiers curriculære dokumenter. Den nye folkeskolereform åbner ikke for nye fremmedsprog som fx kinesisk eller arabisk. Der er dog en hypotetisk mulighed for at tilbyde disse og andre sprog i skolen, hvis der findes elever, der har basisfærdigheder i sprogene. Allerede i begyndelsen af 1990'erne blev det i Poul Schlüter-regeringen vedtaget, at indvandrersprog skulle indføres som undervisningsfag i skolen, vel at mærke som valgfag. Faghæftet er stadig en del af fagrækken i den nye folkeskolereform, og selve fagbeskrivelsen i Forenklede Fælles Mål er ambitiøse. Målgrupperne for både dansk og fremmedsprogene er alle elever i skolen, og for valgfaget "almindelige indvandrersprog" er der en hypotetisk mulighed for deltagelse i fagene åben for dem, der har basisforudsætninger for et af de almindelige indvandrersprog, som de benævnes. Om der nogen steder i Danmark undervises i dette valgfag, og om erfaringer derfra er dokumenteret, står for mig hen i det uviste.

Sprogundervisning til tosprogede elever i folkeskolen

I folkeskoleloven vil man ydermere finde tilbud om undervisning i sprogfagene dansk som andetsprog og modersmål, underforstået minoritetsmodersmål. Det er tilbud til tosprogede elever. Definitionen på elevgruppen fremgår ikke længere af selve folkeskoleloven, som den har gjort, men en analyse vil kunne vise, at denne elevgruppe tilbydes undervisning i to fag, nemlig fagene dansk som andetsprog og modersmålsundervisning¹.

Dansk som andetsprog

Mens undervisningen i fremmedsprogene er blevet styrket ved tidligere start og tilbud om flere timer, er det gået anderledes drastisk tilbage for faget dansk som andetsprog.

I 1995 fik faget dansk som andetsprog sit første faghæfte, der blev skrevet efter den samme læst, som gjaldt for fremmedsprogsfagene i skolen. Den nye skolereform markerer et brud med denne tradition. For at forstå logikken i det brud, der er sket, må man se på formuleringen i selve folkeskoleloven, § 5, stk.6: "Der gives i fornødent omfang undervisning i dansk som andetsprog til tosprogede børn i grundskolen". Formuleringen har været nogenlunde enslydende siden de første bestemmelser fra 1970'erne og 1980'erne. Selve

fagbetegnelsen, dansk som andetsprog, stammer fra 1996. I min ph.d.-afhandling dokumenterer jeg, hvordan der fra faghæftets tilblivelse har været uoverensstemmelse i fagsynet mellem selve loven og bekendtgørelsen på den ene side og faghæftet på den anden (Kristjánsdóttir, 2006). I selve loven og bekendtgørelsen finder man et kompensatorisk og mangelorienteret fagsyn, der er karakteriseret ved, at dansk som andetsprog ses som et timeløst fag i skolen, bortset fra for nyankomne elever, hvor det i "et fornødent omfang" og i et begrænset tidsrum skal tilbydes. Med faghæftet i 1995 fik dansk som andetsprog et fagsyn, der i modsætning til loven og bekendtgørelsen kan karakteriseres ved et resourcesyn.

”Mens undervisningen i fremmedsprogene er blevet styrket ved tidligere start og tilbud om flere timer, er det gået anderledes drastisk tilbage for faget dansk som andetsprog.

På emu.dk-listen over fag og emner i skolen kan man se, at dansk som andetsprog står opført med to fag. Det ene har titlen "Dansk som andetsprog – basisundervisning" og det andet "Dansk som andetsprog – supplerende undervisning". I de tidligere faghæfter var indholdsområderne beskrevet, i lighed med fremmedsprogene, som kommunikative færdigheder, sprog og sprogbrug, viden om sprog og egen sprogtilegnelse og endelig sprog, kultur og samfundsforhold. Disse indholdsområder er blevet afløst af overskrifterne: lytte, tale, læse og skrive. De centrale indholdsområder, kultur og samfund, som man jo selvfølgelig stadig finder i fagbeskrivelserne for fremmedsprogene, er væk i de to faghæfter for undervisningen i dansk som andetsprog. Det er blevet et fag uden kultur! At adskille kultur fra sprog slører, hvordan kultur konstrueres gennem sprogbrugen. Det giver ingen mening at tale om literacy som en socialiseringsproces uden at erkende, at sprogmøder også er kulturmøder, hvor forskellige individer og gruppers viden om verden må ses i et interkulturelt perspektiv. Sprogfaget dansk som andetsprog, der ikke har interkulturel kompetence som mål, er derfor en ommer i folkeskolereformen fra 2014.

Modersmålsundervisning

På listen over fagrækken på emu.dk står der "Modersmålsundervisning". Faget hedder altså modersmålsun-

der visning, og ikke fx minoritetsmodersmål, som faget faktisk dækker. Når kategorierne majoritet og majoritetsmodersmål er fraværende, bliver kategorierne minoritet og minoritetsmodersmål også fraværende. Det er en måde at skjule den sproglige og kulturelle mangfoldighed i skolen på. Det synes også ulogisk, at faget skal have endelsen "-undervisning" i fagtermen. Det har de andre fag ikke. Som jeg gjorde rede for, nævnes det ikke, at faget dansk er et modersmålsfag. Når det forties, at majoritetsbefolkningen har dansk som sit modersmål, har det som følge heraf i årtier givet anledning til spørgsmål, om hvorvidt det er vigtigt, at eleverne i skolen får tilbud om undervisning i deres modersmål, hvor det implicit menes undervisning i minoritetsmodersmål. Der er mange forhold omkring undervisningen i minoritetsmodersmål, der kan give anledning til underen. Det kan synes misvisende og begrænsende, at modersmålsundervisning under en samlet hat bliver kaldt for ét fag med ét faghæfte. Det ville svare til, at Undervisningsministeriet udstedte ét faghæfte for engelsk, tysk og fransk, og det i princippet kunne gælde for et hvilket som helst sprog i verden. Titlen ville efter samme logik være "Fremmedsprogsundervisning". Faget modersmålsundervisning i den nye reform giver anledning til bekymring. Undervisningsministeriet reproducerer de forskelsbehandlende bestemmelser om undervisning i minoritetsmodersmål fra 2002 i en reform, der af mange ellers betegnes som epokegørende i en dansk uddannelsessammenhæng. Introduktionen til faget modersmålsundervisning lyder således i Vejledning for faget modersmålsundervisning:

"Elever, som modtager modersmålsundervisning, taler et eller flere andre sprog end dansk i hjemmet og har således gennem undervisning i modersmålet muligheder for yderligere at udbygge deres flersprogede og flerkulturelle kompetencer. Elever, der forsøges af en person, der er statsborger i EU- eller et EØS-land, eller i hvis hjem færøsk eller grønlandsk benyttes som talesprog, skal tilbydes modersmålsundervisning, hvis der er et tilstrækkeligt elevtal. Kommunen kan vælge at tilbyde modersmålsundervisning i tilfælde, hvor den ikke er forpligtet hertil" (Undervisningsministeriet, 2014).

Det er bekymrende, at den gruppe, der kan modtage gratis undervisning, reduceres til en forholdsvis begrænset gruppe, nemlig EU- og EØS-borgernes børn. Det kan lyde besnærende, at kommunerne kan tilbyde andre elever end de nævnte undervisning i minoritetsmodersmål, selv om de ikke er forpligtet til det. Tilbuddet indebærer, at kommunerne er berettigede til

at opkræve betaling for disse andre elevers deltagelse i undervisningen, hvilket legitimerer en strukturel forskelsbehandling af elever i medfør af folkeskoleloven. Tosprogede elever burde stilles lige for loven. Rigsfællesskabet medfører ingen særlige privilegier til børn af grønlandsk og færøsk afstamning, og døve børn er usynlige i curriculum.

”Eleverne i folkeskolen bør have adgang til at videreudvikle deres potentielle sprogkundskaber, som er grundlagt i familiernes sprogfællesskaber.

I selve folkeskoleloven tales der om tre fagblokke, de humanistiske fag, praktiske/musiske fag og naturfag, § 5, stk. 2. På listen over de humanistiske fag finder man dansk og fremmedsprogene i skolen, men man må analysere sig frem til, at minoritetsmodersmålene og dansk som andetsprog fremstår som et skjult curriculum. Det synes at være hensigten med sprogundervisningen i disse to fag, at majoritetssamfundet kun minimalt tilbyder undervisning til gruppen af tosprogede elever i skolen.

Sprog og kultur som uddannelsespolitik

Det er knapt ti år siden, jeg forsvarede min ph.d.-afhandling. Jeg har siden 2006 fulgt op på, hvordan flersprogethed i Danmark tilgodeses gennem statens uddannelsespolitik (Kristjánsdóttir, fx 2010; 2011; 2015). Jeg kan konstatere, at det fortsætter med tilbagegang for de to fag dansk som andetsprog og undervisningen i minoritetsmodersmål. De er i frit fald. Undervisningen i minoritetsmodersmål er kun for en begrænset gruppe elever, og selv for de børn, der har ret til undervisning i deres modersmål, bliver den undervisning gjort mere og mere besværlig at få (Kristjánsdóttir og Timm, 2011; Kristjánsdóttir, 2015). De curriculære bestemmelser for undervisningen i faget dansk som andetsprog fortsætter med at være et timeløst, kompensatorisk tilbud til en begrænset elevgruppe. De fællesskaber, som de statslige curriculære styringsdokumenter konstruerer, er forestillede nationale fællesskaber af dansksprogede majoritets elever med kompetencer i engelsk og et yderligere fremmedsprog, tysk eller fransk. Sproglige minoritets elever skal assimileres ind i den tænkning.

Den amerikanske curriculumforsker Elliot Eisner (2004) problematiserer den ensretning, der ofte vil

være resultatet af det officielle statslige curriculum, og minder om, at det sidste, børn, unge og voksne har behov for i demokratiske, flersprogede samfund, er en uddannelse, hvor "one-size-fits-all". Det må også gælde i det flerkulturelle og flersprogede danske samfund. Eleverne i folkeskolen bør have adgang til at videreudvikle deres potentielle sprogkunderskaber, som er grundlagt i familiernes sprogfællesskaber. I 1976 udgav foreningen Unge Pædagoger skriftet: "Skjulte læreplaner – skolen socialiserer, men hvordan?". Svaret på spørgsmålet i dag ville være, at skolen socialiserer til etsprogethed og monokulturalitet, hvor sproglig og kulturel mangfoldighed accepteres, for så vidt det handler om fremmedsprogene engelsk, tysk og fransk i kombinationen med dansk.

I afsnittet Curriculum nævnte jeg fænomenet nul curriculum. Hvad kunne der stå i det officielle curriculum, som i dag "står" i et nul curriculum? Et kompetenceområde kunne være, at børn og unge blev bekendt med den sproglige mangfoldighed, der vitterlig findes i en verden, hvor der tales 7.102 sprog, hvor flest tales i Asien, 2.301 og færrest i Europa, nemlig kun 286 (Washington Post, 2015). Et andet kunne være at lære om sprogenes forskellige roller (uanset specifikke sprog); at overføre information; at fungere som redskab for læring; at binde individer og grupper sammen i sociale grupper; at udtrykke sociale og kulturelle tilhørsforhold. Fokuset kunne være på udtryksformer og kompleksiteten i disse funktioner. Et tredje kunne være at genkende forskellige sprog i skrift og tale. Et fjerde kunne være at lære om udvalgte sprogs historie og udvikling, og hvad der påvirker forandring. Et femte kunne være at undersøge sprog, der er i risiko for at uddø. 2.000 sprog har færre end 1.000 mennesker, der taler dem. Der er endeløse muligheder, hvis man vil forvandle nul curriculum til et officielt curriculum. Literacy som en sociokulturel orientering må handle om at inddrage flersprogethed i uddannelserne til gavn for alle elever. Uddannelsespolitikere må forpligte sig på, at sproglig og kulturel mangfoldighed fremadrettet kan bidrage til, at bæredygtige pædagogiske forandringer kan trives og udvikles i skolen.

Noter

- 1 I en kronik i Sprogforum, der er et tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik, har jeg skrevet om forholdene for fagene dansk som andetsprog og modersmålsundervisning efter reformen (Kristjánsdóttir, 2014, s. 10 f.). Omtalen af de to fag dansk som andetsprog og modersmålsundervisning er en lettere redigeret version af status for disse to fag.

Litteratur

- Apple, M. (2013). *Knowledge, power, and education*. NY: Routledge.
- Bauer, M. og Borg, K. (1976). *Den skjulte læreplan*. Kbh.: Unge Pædagoger.
- Cummins, J. (1996). *Negotiating identities: Education for empowerment in a diverse society*. Los Angeles: California Association for Bilingual Education.
- Eisner, E. (2004). Preparing for Today and Tomorrow. *Educational Leadership* vol. 61, nr. 4, s. 6-10. New Needs, New Curriculum.
- Franker, Q. (2004). Att utveckla litteracitet i vuxen ålder – alfabetisering i en tvåspråkig kontext. I: Hyltenstam og Lindberg (red.), *Svenska som andraspråk i forskning, undervisning och samhälle*. Stockholm: Studielitteratur, s. 675-714.
- Kern, R. (2000). *Literacy and Language Teaching*. NY: Oxford.
- Kristjánsdóttir, B. (2006). *Evas skjulte børn. Tosprogede elever i folkeskolens curriculum*. En ph.d.-afhandling. Danmarks Pædagogiske Universitet.
- Kristjánsdóttir, B. (2010). Kan dansk være et dræbersprog? I: Jørgensen og Holmen (red.), *Sprogs status i Danmark 2021*. Kbh.: Københavnerstudier i tosprogethed Bind 58, s. 17-34.
- Kristjánsdóttir, B., og Timm, L. (2011). *Uhørte stemmer. Sproglige minoritetsforældre og samarbejde med skolen*. Århus: VIA Systime.
- Kristjánsdóttir, B. (2015). En stenet vej til ambitiøse mål for undervisning i faget modersmålsundervisning. I: Kristjánsdóttir, Lund, Risager og Sonne (red.). *Læringsmål. Sprogforum nr. 61*. Under udgivelse.
- Lützen, P. (2009). *Det sproglige i dansk. Tekster og arbejdsspørgsmål*. Kbh.: Dansk lærerforening.
- Risager, K. (2006). Hvilke sprog tales der i Danmark? I: Frederiksen, Ort og Risager (red.), *Sociolingvistik. Sprogforum nr. 36*, 13-14. Kbh.: Danmarks Pædagogiske Universitet.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. London: The University of Chicago Press.

Skriftsproglig udvikling

Internet-udgave

Holger Juul og Lene Møller

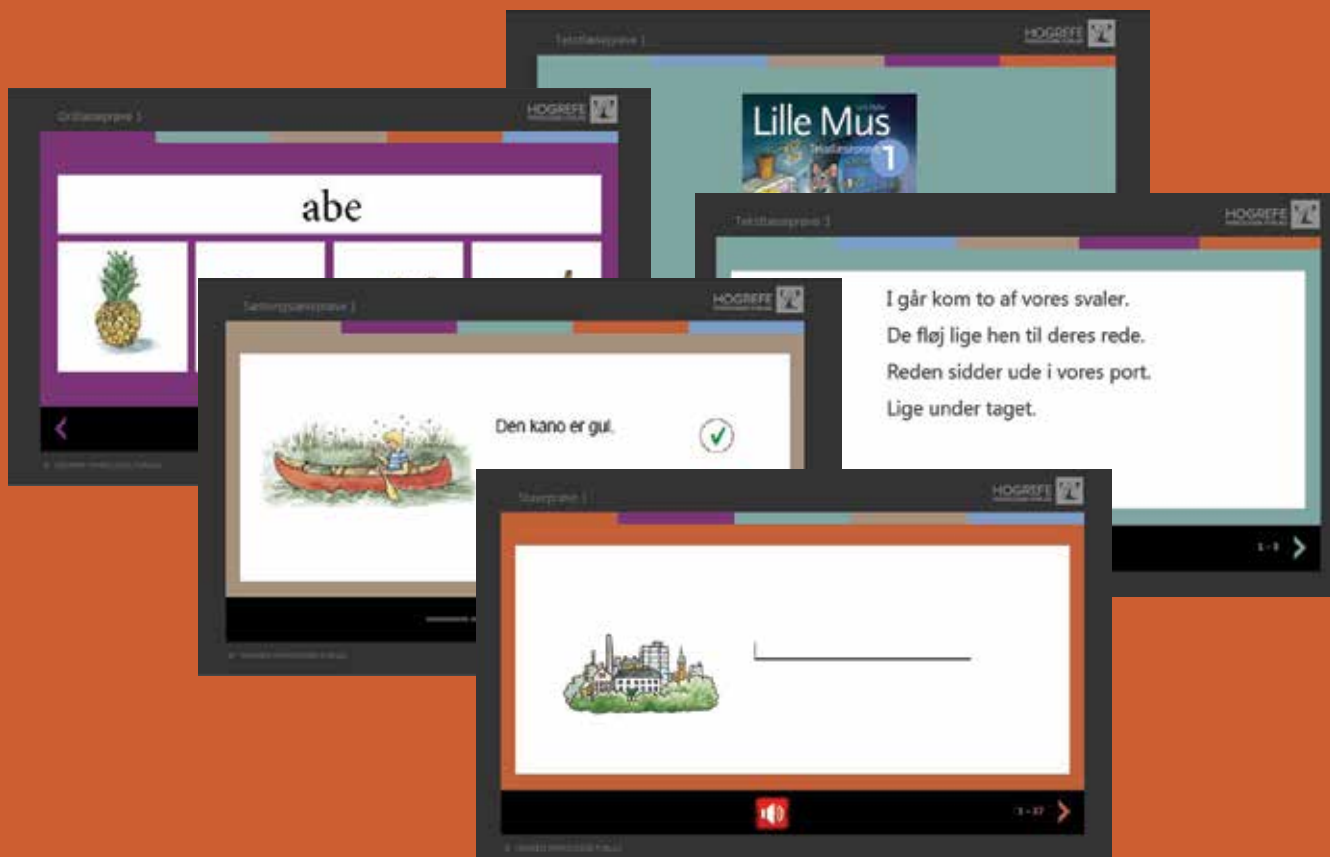
Fra starten af skoleåret 2015/2016 kommer *Skriftsproglig udvikling* i internetudgave.

Der er indsamlet normer til internetudgaven i foråret 2015. 65 skoler og over 30.000 elever fra hele landet har deltaget i afprøvningen.

Prøverne administreres og afvikles på internettet, og der er nem adgang med UNI-login både for lærere og elever. Prøveresultaterne opgøres automatisk i rigtighedsprocent og hastighed.

Rapporterne er opdateret i forhold til de nye Fælles Mål, og der er tilføjet læringsmål.

Bestil på tlf. 3538 1655 eller info@hogrefe.dk.

Undervisningsministeriet (2014). *Bekendtgørelse af lov om folkeskolen*. Hentet den 10.5. 2015
<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=163970>

Undervisningsministeriet (2014). *Læringsmålstyret undervisning i folkeskolen*.

Undervisningsministeriet (2014). *Vejledning for faget modersmålsundervisning*. Hentet den 6.7. 2015.
<http://www.emu.dk/modul/vejledning-faget-modersm%C3%A5lsundervisning>

Washington Post (2015). *The worlds languages*. Hentet den 10.5. 2015. <http://www.washingtonpost.com/blogs/worldviews/wp/2015/04/23/the-worlds-languages-in-7-maps-and-charts/>

Walker, D., og Soltis, J. (1997). *Curriculum and aims*. NY: Teachers College Press.